

Така ще обнови той живота, раждайки първо Бога, но не като небитие, а като битие. Роди ли се Богъ въ свѣта, а Богъ това е единството на всички нѣща (защото освенъ него нищо не съществува), всѣко нѣщо ще чувствува, че всичко друго е все то. Така: (Сврѣхчовѣкътъ)

„Той мрака въ нашия пѣтъ ни освѣтли
и въ бурята на земната борба
той факела на злото огаси.“

Не може вече да има борба, нито зло, защото всѣка тварь ще живѣе, съзнавайки се единосѣща съ всичко останало — съ битието, както е единосѣщъ Творецътъ. — Творецътъ се ражда въ творението — оживява въ творението. Разпънатата на кръстъ божествена душа (Платонъ, Тимей или за физическия свѣтъ) възкрѣсва.

Затова и тритъ така нагледъ различни свѣтогледа сж въ корена си едно. Това е философията, въ която, безъ да я съзнаватъ, живѣятъ всички твари:

„Не питатъ тѣ, кжде вървятъ,
но всѣкой чувствува и знай,
че Богъ стои на всѣкой пѣтъ,
че Той е край на всѣкой край.“

*

Да излѣземъ сега отъ този поетически синтезъ. — Тритъ философски системи, за които бѣ дума, сж тритѣ плѣта, отъ които така майсторски е направена одеждата, що облича свѣтогледа на Славейкова. Конецътъ, съ който е ушита — това е идеята за вѣчното прераждане, не библейска, не и Ницшева, а индийска. Подплатата — това е Славейковото.

Но какъ е възможно отъ толкова на гледъ противоположни елементи да се състави толкова хармонично цѣло? — Защото „Химнитъ за смъртта на Сврѣхчовѣка“ е несъмнено непостигната въ нашата литература поетическа творба. Тя сякашъ не е минала презъ горнилото на мжката на словото. — Не дума, а звукъ нѣма, който би могълъ да се отмахне или да се замѣни; или пѣкъ да се прибави звукъ. Тя е образецъ на рѣдко съвършенство, достойна да бжде гордостъ на коя и да е литература. (Не напраздно Алфредъ Йенсенъ я преведе на шведски съ такава любовъ, въ такова луксозно издание, и я посвети на стокхолмския архиепископъ по случай на 50-годишнината му). — Но преди да отговоримъ на поставения въпросъ, нека видимъ, какъ Славейковъ гледа самъ на тази си творба. —

„И който, като авлигата, е тжжно настроенъ и пролѣтѣта не му е радостъ, а тжжна безцель, — да обърне слухъ къмъ онзи могѣщъ оркестъръ, който въ храма на живота изпълнява